

Noget om jazzopdragelse – af Peter H. Larsen

– bestyrelsesmedlem 1963-65, jazzskribent m.m.

Når man, som jeg, har fået det privilegium udelukkende at beskæftige sig med jazz også i arbejdslivet, så er det med en ganske særlig stolthed, at jeg kan sige: Jeg fik min jazzopdragelse i Holbæk Jazzklub.

Nu skal jeg skynde mig at tilføje, at jeg stod for en pæn del af opdragelsen selv -- for selv dengang var jazzklubben jo ikke nogen pædagogisk institution -- men de rammer, jazzklubben skabte for den, der var ung og glubsk efter at vide mere om denne forunderlige musik, var enestående.

Måske det især havde med at gøre, at der dengang -- og her taler jeg om midten af 60'erne -- faktisk var tale om en klub, altså en forening, man meldte sig ind, og som udover adgangen til diverse koncerter også gav mulighed for og omfattede et vist socialt samvær. Og når jeg nu hurtigt frakendte klubben egentlige pædagogiske tiltag, så er det ikke helt sandt. En del af klublivet dengang bestod faktisk af små foredrag midt i ugen, enten af tilrejsende eksperter fra hovedstaden eller af klubbens egne specialister på forskellige stilmæssige områder. Der sad vi, 15-20 mennesker, i et af Hotel Isefjords meget små lokaler og lyttede til lærde ord illustreret af musikeksempler spillet på en rejsegrammofon.

Hotel Isefjord var krumtappen i det hele. Hotellet var rigt på lokaler, der passede jazzklubbens forskellige formål. De talrige små rum til disse klubaftener. Danserrestauranten Sans Souci til søndagsmatineerne med lokale musikere. Den lavloftede sal oppe på første sal til de moderne arrangementer og så teatersalen til det helt store. Kun få gange rykkede man udenfor Isefjords trykke rammer. Således blev en koncert med Radiojazzgruppen samt Bill Evans' trio med NHØP og Alex Riel afviklet i Slotsmarksskolens festsal, og skolens sanglokale og spiserum blev brugt som garderobe for disse verdensstjerner. Jeg kan huske, at det gøs lidt i mig ved at tænke på, at allerede dagen efter sad eleverne og guffede leverpostejmadder i sig i de lokaler, hvor Bill Evans havde lagt sin frakke.

På samme måde kan man føle i dag, at det er lidt profant, at byens vise fædre og det, man kalder for "udviklingen", har lagt Hotel Isefjord i ruiner, fordi der skulle skabes trafikalt overblik, da Valdemar Sejrsvej skulle føres ud i Kalundborgvej. I samme håndvending forsvandt bl.a. den badmintonhal, hvis omkringliggende areal udgjorde Isefjords "baghave", og som blev flittigt brugt som en diskret og mørkelagt friluftsbare af dem -- bl.a. mig selv -- der på et tidspunkt ikke var gamle nok til at få serveret øl inde på hotellet af den nuværende miljøministers far, den altid venlige men også strenge overtjener Hedegaard.

Men musikken var jo det vigtigste. Ikke for alle, for jazzklubbens succes i 60'erne hvilede naturligvis på, at mange opfattede det sociale element i klubben som lige så vigtigt -- og, jo, i mange tilfælde også som vigtigere end, om det nu var Cecil Taylor eller Dutch Swing College Band, der spillede. Og dog: netop i 60'erne lykkedes det faktisk at få skilt jazzfårene fra jazzbukkene. I den bestyrelse, jeg havde fornøjelse af at sidde i et par år, var vi studentikost optaget af at få det rigtige publikum til de rigtige koncerter, så ikke de, der forventede at høre glad New Orleans-musik, fik serveret fnysende avantgarde -- eller omvendt. Det betød, at vi måtte være

ekstraordinært påpasselige med at få beskrevet de forskellige koncerter og deres musikere, og det vigtigste instrument i den henseende var klubbladet, der blot lød navnet "Jazz". I "Jazz" fik bl.a. jeg min første journalistiske træning, når jeg indtrængende anbefalede avantgardemusik til dem, der måtte formodes ikke at ville afvise den totalt på forhånd, eller når jeg polemiserede med medlemmer, som fandt, at jeg var for arrogant og bedrevidende -- hvad jeg muligvis nok var en gang imellem. Bedrevidende eller ej: det var som at befinde sig i en drøm, når man kunne vælge at lade Cecil Taylor, Albert Ayler, Don Cherry, Paul Bley og andre fra jazzens fortrop spille for den del af Holbæk-publikummet, som fandt, at det var den vej, jazzten skulle bevæge sig. At kunne engagere disse musikere svarede til, at musik- og teaterforeningen arrangerede gæstespil med Glenn Gould eller Dramatens ensemble, eller at kunstforeningen kunne lave en særudstilling med Kandinskys billeder -- hvad de jo som bekendt ikke gjorde. Så vi var jazz-verdensmestre i Holbæk, syntes vi. De store stjerner på besøg herhjemme spillede kun i København, Århus og Holbæk, og kronen på værket i så henseende var naturligvis, da Oscar Petersons trio indtog Isefjords teatersal. Det blev den aften, hvor flere af os ligefrem fik vores forældre med på Isefjord, hvor TV transmitterede fra Holbæk, og hvor Peterson lavede et stunt, som ikke er set i musikken hverken før eller senere: Under det voldsomme tremolo i hans "Hymn to Freedom" løsnede den kællingeknude, hvormed flygelmikrofonen var bundet til lågets tværpind, sig, og mikrofonen faldt ned på flygelets strenge, men Peterson fuldførte temaet og gennemførte desuden en længere kadence, samtidig med at han spillede uden om mikrofonen.

Men trods denne følelse af at være verdensmestre, så var vi jo samtidig ret ydmyge, og bestyrelsesarbejdet kunne være ret uglamourøst og krævede temmelig meget af vores fritid. F.eks. måtte vi ofte hente de gæstende amerikanske musikere på stationen, hvortil klubbens foretrukne københavnske agent, Anders Stefansen, havde sendt dem på egen hånd med et af de tog, der standsede både i Skimmede og Kisserup. På grund af min status som sproglig gymnasiast og den deraf følgende sandsynlighed for, at jeg kunne veksle ord med de fremmede, blev jeg ofte overdraget dette ledsagerjob, og jeg fik indført den luksus, at jeg på klubbens regning måtte tage musikerne med til Isefjord i hyrevogn. Byens taxachauffører dengang var næsten alle ældre, selvstændige vognmænd, der i pauserne mellem turene mest var optaget at pudse vognenes indre mahognylister og pleje læderindtrækket, og disse jazzture til Isefjord endte flere gange i tumult, fordi musikerne -- og her skal jeg bestemt ikke nævne navne -- ikke havde samme opfattelse af personlig hygiejne som vognmændene havde af bil-hygiejne, eller fordi de ulastelige køretøjer efter en sådan tur i lang tid kunne lugte ganske karakteristisk af den ret sjove tobak, nogle af disse passagerer nød undervejs.

Desuden var det vigtigt, at bestyrelsen selv riggede scene, bagtæppe og PA-anlæg o.s.v. til før arrangementerne på Isefjord, hvilket jo især var en lørdag eftermiddag-forpligtelse. Det blev ikke set på med milde øjne, at nogle af os, der endnu gik i gymnasiet, ofte måtte skulke fra dette arbejde, fordi det på Stenhus Kostskole på dét tidspunkt endnu var en del af den avancerede pædagogik, at de ældste gymnasieelever sad til skriftlige prøver lørdag eftermiddag i vinterhalvåret. Så hjalp det på den øvrige bestyrelses humør, at Isefjords faktotum, hotelkarlen Keld, var til rådighed -- selvom man dog sædvanligvis måtte hente ham ovre på værtshuset Børsen, hvor alle kunne gemme sig i en tobaksrøg, der var tykkere end efterårstågen over fjorden. Men når Keld så var hentet ud af tågerne, så skete der noget. Han udtrykte sig verbalt kun med varierende brummelyde, men han vidste hvor hver eneste rekvisit på hotellet befandt sig, og han kunne fysisk overkomme 3-4 mands arbejde.

Keld blev altså uundværlig for den lille og noget brogede flok, der udgjorde bestyrelsen, men den mest uundværlige var Ole Gohn, bestyrelsens formand -- den klarinetspillende pragmatiker, der

senere fik kunstnerisk ansvarsfulde poster i Jazzhus Montmartre i Nørregade og på Pakhuset i Nykøbing Sjælland, inden han døde alt, alt for tidligt. Gohn holdt sammen på en bestyrelse, der bestod af to fløje. Den, der hældede til den ældre jazz og den moderat moderne del, og den -- som jeg altså med ungdommelig ildhu tilhørte -- der ville have, at jazzklubben skulle markere sig med gæstespil af tidens mest avancerede kunstnere. I midten sad Gohn, og han fejlede aldrig i sin bestræbelser på forlige fløjene, og hans loyalitet overfor dem begge var udelt. Det er sagt om den senere på berømte "Jazz-Kay" Sørensen fra Montmartre, at det var ham, der introducerede gynger- og karrusel-princippet i dansk jazz, men det passer ikke. Det var Ole Gohn. Gohn vidste præcis, hvor stort overskud man kunne få ved at engagere Dutch Swing College Band eller Papa Bues orkester, og han vidste præcis, hvor stort underskuddet ville blive, når modernisterne indtog scenen -- for dengang var det en succes, hvis 50-60 mennesker mødte op til avantgardemusikken, mens det var en fiasko, hvis der kom færre end 500 til de traditionelle orkestres koncerter, som vi i min fløj foragteligt kaldte "bal-arrangementer". Det var Gohns fortjeneste, at samtidig med af jazzklubben havde kunnet præsentere moderne musikere ved mere end halvdelen af arrangementerne, så stemte kassen. Underskud var en by i Rusland, og offentlig støtte var det samme. Da jazzklubben i 1965 fejrede sin ti års fødselsdag, meddelte daværende borgmester Johan Steenstrup, at han personligt ville komme til jubilæumskoncerten og overrække klubben en gave. Vi håbede på et pænt økonomisk tilskud, men borgmesteren dukkede op med en trompet, indkøbt billigt hos Ringbæks Musikhandel. Så havde han både støttet det lokale erhvervsliv og jazzklubben, syntes han at mene. Jeg tror ikke, der nogensinde blev spillet på den trompet.

Til gengæld blev der altså spillet af de gæstende musikere, og der blev spillet meget. Tre sæt var det sædvanlige, og der var ikke noget med at starte henad klokken ti. Kort efter klokken otte var musikken i gang, og den sluttede sjældent før et godt stykke efter midnat. Isefjords Keld brokkede sig med sine brummelyde, for han skulle jo overvåge den efterfølgende oprydning, og miljøministerens far suspendede lejlighedsvist serveringen i sidste sæt for at liste hjem og lod et af de bestyrelsesmedlemmer, som var personligt myndige, tage over, så vi for en stund oplevede et strejf af noget, der ellers allerede dengang var historie: at jazz og smugkrovirksomhed hørte sammen.

Listen over de musikere og grupper, der gæstede Holbæk dengang, er lang og stjernebesat, og i dag kan man uden overdrivelse sige, at 60'erne var en glansperiode for jazz i Holbæk, men man skal lægge til, at 60'erne var en glansperiode for jazz i HELE Danmark, for rocken og poppen havde endnu ikke lagt deres klamme hænder over hele den musikalske fødekæde. At jazzklubben fulgte med ned i den bølgedal, der skabtes for jazz i 70'erne, er kun naturligt, men det var ikke til at forudsige, at klubben skulle rejse sig med den styrke, vi har set den besidde fra 90'erne. Mit personlige bud er, at den omstændighed, at der sidder folk i jazzklubbens ledelse i dag, som har deres rødder i 60'ernes måde at drive provinsjazzklub på, er stærkt medvirkende til den meget høje kvalitet, som nu råder.

Peter H. Larsen